

Workshop 04

Hoe geef ik interactief taalonderwijs? Hoe krijg ik kinderen aan het praten en schrijven?

Door: Linda van Teeffelen, Pabo Groenewoud Nijmegen

Goede gesprekken in de klas? Praten met leerlingen over boeiende onderwerpen? Leerlingen inspirerende teksten laten schrijven? Het kan! In deze workshop krijg je ideeën aangereikt om alle domeinen van taal geïntegreerd aan te bieden en leer je hoe je ook zonder methode kunt werken aan taal. Je maakt kennis met het project de taalronde als voorbeeld bij die manier van werken en hoe je dat kunt inpassen in de school.

Wat ik verwachtte van deze workshop

Ik heb mij ingeschreven voor deze workshop, omdat ik graag wilde weten hoe ik zonder methode kan werken aan interactief onderwijs en ten tweede hoe ik interactief taalonderwijs aan kan bieden.

Ook was ik erg benieuwd naar de taalronde. Genoeg redenen dus om naar deze workshop te gaan! Ik verwacht van deze workshop dat ik door informatie over het project de taalronde dit project kan toepassen in de praktijk en tevens kennis verwerf over de theorie over interactief taalonderwijs. Ook verwacht ik dat er tijdens de workshop momenten zijn om ervaringen uit te wisselen.

De workshop

“Je moet kinderen nooit woorden vragen die ze niet weten! Verkeerde antwoorden slaan kinderen juist wel op en niet de juiste antwoorden. Je moet ze nieuwe woorden aanreiken!”

Bron: Taalontwikkeling op school.

Met dit citaat begon Bart de Haan zijn workshop. Door het vermelden van dit citaat wist iedereen waar het over zou gaan en waar interactief onderwijs op slaat.

1. Interactief onderwijs

Hij gaf ons theorie over interactief onderwijs. Hierbij heeft hij de literatuur gebruikt uit ‘Taalontwikkeling op school.’

Bij interactief taalonderwijs gaat het om: taalaanbod, taalruimte en feedback.

Deze drie elementen horen bij interactief taalonderwijs.

Het taalaanbod heeft te maken met wat de leerkracht zegt. Als leerkracht moet je letten op de volgende punten:

- Aandragen van ervaringscontexten.
- Aanhaken bij ervaringen en interesses van kinderen.
- Authentieke of denkstimulerende vragen stellen.
Dit zijn open vragen waarop je niet direct een antwoord weet.
- Afwisselingen in werk- en organisatievormen.
- Meedenken.
- Nieuwe woorden aanreiken.
- Betekenissen van bekende woorden verdiepen.

De taalruimte is het gedeelte van de les waar de kinderen veel praten en waar de leerkracht weinig praat. De leerkracht heeft hierbij de volgende taken:

- Stimuleer/honoreer beurtinitiatief bij stille, taalzwakke of anderstalige leerlingen.
In tweetallen werken is een veilige manier voor “stille kinderen”.
- Bewaak spreekbeurten en rem beurtiefjes af.
- Bouw onderwerpen uit.
- Ondersteun onderwerpen: denk mee en help bij het verwoorden.

Het laatste gedeelte is het geven van feedback. Dit gedeelte is onder te verdelen in drie gedeeltes: *Verbeteren*

- Corrigeren vorm.
Kind zegt: “Papa en ik zwemde gisteren.”

Om als leerkracht een juiste reactie te geven is de volgende reactie de beste:
 Leerkracht zegt: "Oh, jij heb gisteren gezwommen."

- Aanvullen vorm.
- Corrigeren inhoud.
- Aanvullen inhoud.

Helpen verhelderen

- Laten verduidelijken.
- Interpretaties verifiëren.

Positief bevestigen

- Verbaal en non-verbaal bevestigen.
 "Prima"
 "Goed verteld" (een duim opsteken)

Om hieraan te werken wilde hij ons een methode aanreiken: De Taalronde. Dit is een methode die je zo kan toepassen. Dit heeft hij ons aangereikt door het aan ons aan te bieden. Wij hebben het dus zelf mogen ervaren! Iets wat heel belangrijk is in het onderwijs.

2. De taalronde

Allereerst geef ik weer hoe de Taalronde werkt. Daarna verwoord ik hoe wij dit als studenten hebben ervaren.

2.1 De werking van de taalronde

De taalronde bestaat uit acht onderdelen. Bij iedere ronde verwoord ik wat de opdracht is:

1. Kring maken	Bedenkt een leuke manier: <ul style="list-style-type: none"> • Op alfabet. • Op haarkleur. • Jongen/ meisje. • Enz.
2. Inleiding	Bedenk een motiverende inleiding: <ul style="list-style-type: none"> • Voorlezen. • Vertellen. • Voorwerp. • Foto.
3. Startvraag	Bedenk een startvraag m.b.v. deze criteria: <ul style="list-style-type: none"> • Vraag naar persoonlijke ervaringen. • Meerdere antwoorden zijn mogelijk. • De vraag speelt bij de klas.
4. Klassengesprek	De leerkracht kiest enkele kinderen uit die iets meer vertellen.
5. Lijstje maken	Bij de startvraag maken de kinderen een lijstje. <ul style="list-style-type: none"> • Oudere kinderen schrijven. • Jonge kinderen tekenen.
6. Tweetalgesprek	Zet een kruisje bij een van de dingen die je hebt opgeschreven (of getekend) en vertel daarover aan degene die naast je zit.
7. Tekst schrijven	De leerlingen schrijven een verhaal over wat ze aan hun klasgenoot verteld hebben.
8. Tekst voorlezen	De leerlingen lezen hun teksten voor. Als dit lang duurt, kan er voor gekozen worden om dit op een ander moment te doen.

2.2 Mijn ervaring met de taalronde

1. Kring maken Dit kon niet wegens ruimtegebrek. We zijn in de rijen blijven zitten.
2. Inleiding De inleiding had te maken met het motto van de Taaltweedaagse. Het motto is namelijk: Internationaal in je eigen taal. Hiervoor had Bart bedacht om iets te doen met Nederlandse, Vlaamse en Surinaamse woorden. Bart las eerst het woord voor en de anderen moesten het raden. Dit vond ik enorm leuk. Je was er meteen helemaal in.
3. Startvraag Iedereen moest een titel noemen van een kinderboek. Het opvallende was dat er niemand dezelfde titel opnoemde. Onze kennis van kinderboeken was erg groot. Bij sommige titels riepen studenten: "O, ja". Of zij lachten.

4. Klassengesprek Bart liet twee studenten iets meer vertellen over hun genoemde kinderboek. De volgende boeken kwamen aan bod:
 - Oscar en oma rozenrood.
Het gaat over Oscar. Hij heeft kanker. Hij praat er alleen maar over met oma rozenrood....
 - Het ei en oom trotter.
Het gaat over Alexander. Hij wordt veel pest. Totdat hij een ei vond....
5. Lijstje maken Iedereen moest drie kinderboeken opschrijven.
6. Tweetalgesprek Zet een kruisje voor een boek en wissel uit met je buurman/buurvrouw waarover het boek gaat.
 Ik heb gekozen voor het boek: De geheime brief, door Eric Carle.
 Mijn ervaringen met het boek heb ik uitgewisseld met mijn buurvrouw.
7. Tekst schrijven Schrijf een verhaal over wat je aan je buurman/buurvrouw hebt verteld.
 Het volgende verhaal heb ik geschreven:
 De geheime brief gaat over Tim. Tim vind een brief onder zijn kussen. Een geheime brief. In deze brief staan allemaal tekens. Bij het lezen van de brief komt Tim erachter dat het leidt naar een geheim. Tim volgt de tekens in de brief en komt zo bij het geheim.
 Door het boek voor te lezen komen de kinderen erachter wat deze tekens betekenen en gaan ook zij op zoek naar de verassing.
8. Tekst voorlezen Twee studenten lezen hun stukje tekst voor.

Ik had nog nooit gehoord van deze methode. Na het zelf te hebben ervaren, kan ik zeggen dat ik het een geweldige manier vind om op een interactieve manier aan taal te werken. Ook kom je ten goede aan alle elementen van de theorie over interactief onderwijs en aan het stimuleren van interactie voor stille kinderen. Het is een hele veilige manier voor stille kinderen. Door het zelf te hebben ervaren, weet ik waar eventuele knelpunten kunnen zitten. Hierover heb ik nagedacht en nu weet ik hoe ik dit bij kinderen aan kan pakken. Door het zelf te ervaren kom je hier achter. Dit bewijst weer dat het enorm belangrijk is om het eerst zelf te ervaren voordat je het aanbiedt aan kinderen. Ook hebben we aan het einde van de workshop gewerkt aan een voorbereiding voor het geven van een taalronde. Hierbij konden we kiezen uit verschillende onderwerpen. Tijdens deze workshop hebben we het niet alleen zelf ervaren, maar hebben we het ook nog leren voorbereiden. Beter kan niet toch?

De taalronde is toe te passen in de groepen 1 t/m 8.

Bij groep 1 en 2 is het verstandig om niet meteen de gehele taalronde aan te bieden. In het begin is het verstandiger om alleen de eerste vier stappen aan te bieden.

Een tip hierbij is om het boek 'Vraag maar' erbij te gebruiken van Antje Damn. Zo kun je met kinderen oefenen om na te denken over plaatjes.

2.3 Ervaringen van leerlingen met de taalronde

Aan de hand van een videofragment hebben we kunnen zien hoe leerlingen denken over de taalronde en hoe zij werken met de taalronde. De video was van Stichting Kunstweb.

De titel van het fragment was 'hout'. Eerst vertelde de leerlingen over de taalronde.

"Eerst vertelt de juf wat we gaan doen. Daarna laat ze een boek zien. Hierover gaan we praten. De juf vraagt dan wat wij wel hebben gedaan. We krijgen een potlood en een papier en dan gaan we eerst een kladversie maken. Als het af is, moeten we kiezen. Dan komt het op een groot vel en komt er tekst bij. Dan gaan we het voorlezen."

Door het verhaaltje van de leerlingen kan ik opmaken dat zij gebruik maken van de taalronde en dat zij werken volgens de criteria die aan de taalronde zijn gesteld.

Hierna zien we de inleiding van hoe de leerlingen werken met de taalronde. De les die we te zien krijgen gaat dus over 'hout'. De lerares start met wie wel een hout heeft aangeraakt. De leukste dingen komen uit de leerlingen: "stoel, schuurdeur, stuk van hout, houten stok, plank, houten bak, potlood." Studenten moesten bij dit fragment erg lachen om de manier waarop de leerlingen de woorden uitspraken. De één zei het zelfverzekerd, de ander lachte erbij en nog een andere was trots dat hij/zij iets had gezegd. Hierna pakte de juf het boek Mark mokt erbij. Hier ging zij uit voorlezen.

3. Wat neem ik mee naar de praktijk?

Ik heb heel veel titels gekregen van kinderboeken die zinvol zijn in mijn onderwijs. Het leuke was dat je tijdens de workshop leerde over de taalronde en dat je het zelf onopgemerkt ook nog ervoer. Ik vind de taalronde een goede opdracht die ik kan toepassen in de gehele school. Ook kan de koppeling gemaakt worden met de theorie over interactie.

4. Zijn mijn verwachtingen uitgekomen?

Jazeker! Dit is het enige antwoord wat erbij past.

Ik heb inhoudelijk geleerd hoe ik de taalronde kan toepassen. Ik heb het zelf mogen ervaren en ik weet hoe ik dit kan koppelen naar de praktijk. Ook ben ik te weten gekomen hoe kinderen denken over de taalronde. Ook waren er verschillende momenten van uitwisseling aanwezig. Dit heb ik als prettig ervaren. Sowieso om even je verhaal kwijt te kunnen en ook om je visie te verbreden of om na te denken over situaties van andere personen. Al mijn ervaringen die ik heb opgedaan zijn zeker positief, en ik ga de taalronde zeker toepassen in de praktijk. Het is een rijke ervaring die past binnen mijn onderwijsvisie.

Literatuurtips:

- Taalontwikkeling op school, Handboek voor interactief onderwijs, M. Verhallen en R. Walst Bussum, Uitgeverij Coutinho, 2001 (ISBN: 90-6283-230-X)
- Taal leren op eigen kracht, Taalverwerving op school met behulp van de werkwijze van taalvorming, S. van Norden, Uitgeverij Koninklijke Van Gorcum, 2006 (ISBN: 9023240200)
- www.expertisecentrumnederlands.nl